

**КАФЕДРА ФІНАНСОВОГО МЕНЕДЖМЕНТУ
КАФЕДРА ФІНАНСОВОГО МЕНЕДЖМЕНТУ**

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

ЛЬВІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ІВАНА ФРАНКА

ФАКУЛЬТЕТ УПРАВЛІННЯ ФІНАНСАМИ ТА БІЗНЕСУ

ЗАТВЕРДЖЕНО

на засіданні кафедри фінансового менеджменту,

протокол №1 від 27 серпня 2020 року

Зав. кафедри _____ Ситник Н.С.

(підпис) (прізвище, ім'я, по батькові)

ПЛАНІ СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ І МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ЩО ЇХ ПРОВЕДЕННЯ З НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

**«УПРАВЛІННЯ ДЕРЖАВНИМИ ТА
МІСЦЕВИМИ ФІНАНСАМИ»**

(назва навчальної дисципліни)

галузь знань 28 «Публічне управління та адміністрування»

спеціальність 281 «Публічне управління та адміністрування»

освітній ступінь: _____ бакалавр _____

Укладач:

Татарин Н.Б., к.е.н., доц.

(ПІБ, посада, науковий ступінь, вчене звання)

ЛЬВІВ 2020

Зміст планів семінарських занять

РОЗДІЛ 1. МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ЩОДО ПРОВЕДЕННЯ СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ

Семінарські заняття є ефективною формою організації навчальних занять, з якими органічно поєднуються лекції.

Семінар – це особлива форма навчальних занять, яка полягає у самостійному вивченні студентами за завданнями викладача окремих питань і тем лекційного курсу з наступним оформленням навчального матеріалу у вигляді рефератів, доповідей, повідомлень тощо.

Основними дидактичними цілями їх проведення є:

- забезпечити педагогічні умови для поглиблення і закріплення знань студентів з основ даної навчальної дисципліни, набутих під час лекцій та у процесі вивчення навчальної інформації, що виноситься на самостійного опрацювання;
- спонукати студентів до колективного творчого обговорення найбільш складних питань навчальної дисципліни, активізація їх до самостійного вивчення наукової та методичної літератури, формування у них навичок самоосвіти;
- оволодіння методами аналізу фактів, явищ і проблем, що розглядаються та формування умінь і навичок до здійснення різних видів майбутньої професійної діяльності.

Семінарські заняття виконують такі основні функції:

- навчальну (поглиблення, конкретизацію, систематизацію знань, засвоєних під час лекційних занять та у процесі самостійної підготовки до семінару);
- розвивальну (розвиток логічного мислення студентів, набуття ними умінь працювати з різними літературними джерелами, формування умінь і навичок аналізу фактів, явищ, проблем тощо);
- виховну (патріотичне виховання, виховання економічної культури і мислення, прищеплення інтересу до вивчення конкретної дисципліни та до фаху);
- діагностично-корекційну (контроль за якістю засвоєння студентами навчального матеріалу, виявлення прогалин у його засвоєнні та їх подолання).

Методична концепція проведення семінарських занять вимагає врахування таких основних положень:

- під час вивчення різних дисциплін студенти повинні засвоїти їх провідні ідеї (зміст понять, положень, законів тощо); знати галузі їх використання; вміти застосовувати набуті знання, вміння й навички під час вивчення фахових дисциплін, у майбутній практичній діяльності тощо;
- до семінарських занять ставляться загальнодидактичні вимоги (науковість, доступність, єдність форми і змісту, проблемність тощо);
- у методиці проведення семінарських занять є певні особливості зумовлені логікою викладання конкретної дисципліни;
- необхідно забезпечити високий рівень мотивації (вивчення теми слід розпочинати із з'ясування її значення для засвоєння даної чи інших дисциплін, у майбутній професійній діяльності тощо);
- дотримання принципу професійної спрямованості та здійснення різнорівневих міжпредметних зв'язків з іншими дисциплінами, практичним навчанням забезпечує формування єдиної системи знань, умінь та навичок студентів;
- семінарські заняття мають гармонійно поєднуватися з лекційними та практичними заняттями, самостійною роботою студентів.

При підготовці до семінарських занять студент повинен опрацювати рекомендовану літературу з метою вивчення запропонованих йому у плані заняття питань, завдань, тем тощо. На семінарі студент доповідає про основні результати проведених ним досліджень у процесі вивчення окремих тем, питань чи завдань. За результатами такої доповіді, а також відповідей на додаткові питання (за їх наявності) студент отримує відповідну кількість балів згідно встановленої шкали оцінювання.

РОЗДІЛ 2. КАЛЕНДАРНО-ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН ПРОВЕДЕННЯ СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ

№ заняття	Тема семінарського (практичного) заняття. Контрольні роботи (заліки по модулях)	Кількість годин
1	2	3
1.	Сутність державних та місцевих фінансів.	2
2.	Нормативно-правові засади управління державним та місцевими бюджетами.	2
3.	Управління доходами бюджетів.	2
4.	Управління видатками бюджетів.	2
5.	Державні та місцеві запозичення і управління боргом.	2
6.	Управління фінансами бюджетних і позабюджетних цільових фондів.	2
7.	Управління фінансами державних і комунальних підприємств.	2
8.	Зарубіжний досвід управління фінансами державного та місцевого рівнів.	
Разом годин		16

РОЗДІЛ 3. ПЛАНИ СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ

План семінарського заняття № 1

Тема № 1. Сутність державних та місцевих фінансів.

Навчальний час: 4 год.

Міжпредметні зв'язки: ґрунтується на знаннях із суміжних дисциплін – Політична економія, Мікроекономіка, Макроекономіка, Гроші і кредит, Фінанси, Державний фінансовий контроль, Бюджетна система, Місцеві фінанси, Кошторисне планування у бюджетних установах, Міжнародні фінанси, Фінансова діяльність суб'єктів підприємництва, Фінансовий аналіз.

Мета семінару: поглибити, систематизувати та узагальнити теоретичні знання студентів про сутність, роль, функції та склад державних та місцевих фінансів.

Завданнями семінарського заняття є:

- опрацювання основного навчального матеріалу із поданої теми;
- аналіз додаткових літературних джерел стосовно питань, що виносяться на семінарське заняття;
- формування системи навичок та умінь студентів у контексті досліджуваної тематики;
- виявлення напрямів практичного застосування отриманих теоретичних знань;
- оцінювання рівня підготовки студентів в межах семінарського заняття з метою подальшого стимулювання їхньої навчальної активності.

Питання для перевірки базових знань за темою семінару:

1. Сутність державних фінансів
2. Сутність місцевих фінансів
3. Бюджетна політика України.

План семінару:

1. Сутність і склад державних фінансів, організація фінансової діяльності держави.
2. Державний бюджет як економічна категорія.
3. Функції бюджету.
4. Місцеві фінанси у складі фінансової системи України.
5. Бюджетна політика України, її особливості та значення.
6. Бюджетна стратегія та бюджетна тактика.

Додаткові завдання для підготовки до семінару:

Тематика реферативних робіт:

1. Розвиток поглядів на сутність і функції державних фінансів у вітчизняній фінансовій думці.
2. Стан та основні тенденції розвитку місцевих фінансів в економічних умовах останніх років.
3. Система державних доходів.

Форми контролю знань – обговорення питань, доповідей, рефератів; презентація виконаних завдань, розв'язання вправ, тестування тощо.

Рекомендована література до теми семінару:

Законодавчі та нормативні акти: 1, 2, 3, 5, 10, 19, 22, 49.

Основна та допоміжна література: 70, 71, 76, 79, 81, 86, 89, 104.

Інтернет-ресурси: 148, 149, 152, 163, 164, 165.

Обладнання заняття, ТЗН тощо: мультимедійний проектор.

Завдання студентам на самостійне опрацювання навчального матеріалу для підготовки до наступного семінарського заняття:

1. Місцеві фінанси в умовах бюджетно-податкової децентралізації.
2. Управління державними фінансами в період гострих суспільно-економічних диспропорцій.
3. Вплив змін бюджетного законодавства на рівень фінансової забезпеченості органів місцевого самоврядування.

План семінарського заняття № 2

Тема № 2. Нормативно-правові засади управління державним та місцевими бюджетами

Навчальний час: 4 год.

Міжпредметні зв'язки: ґрунтується на знаннях із суміжних дисциплін – Політична економія, Мікроекономіка, Макроекономіка, Гроші і кредит, Фінанси, Державний фінансовий контроль, Бюджетна система, Місцеві фінанси, Кошторисне планування у бюджетних установах, Міжнародні фінанси, Фінансова діяльність суб'єктів підприємництва, Фінансовий аналіз.

Мета семінару: поглибити, систематизувати та узагальнити теоретичні знання студентів про систему та нормативно-правові засади управління державним та місцевими бюджетами.

Завданнями семінарського заняття є:

- опрацювання основного навчального матеріалу із поданої теми;
- аналіз додаткових літературних джерел стосовно питань, що виносяться на семінарське заняття;
- формування системи навичок та умінь студентів у контексті досліджуваної тематики;
- виявлення напрямів практичного застосування отриманих теоретичних знань;
- оцінювання рівня підготовки студентів в межах семінарського заняття з метою подальшого стимулювання їхньої навчальної активності.

Питання для перевірки базових знань за темою семінару:

1. Система управління бюджетом
2. Об'єкт управління бюджетом
3. Суб'єкт управління бюджетом

План семінару:

1. Система управління державним та місцевими бюджетами
2. Складові системи управління бюджетами
3. Органи управління бюджетами
4. Методи управлінської діяльності в бюджетному процесі
5. Бюджетний процес та його учасники

Додаткові завдання для підготовки до семінару:

Тематика реферативних робіт:

1. Аналіз динаміки норм національного бюджетного законодавства
2. Ефективність методів управління державним бюджетом у бюджетному процесі
3. Особливості бюджетного процесу на місцевому рівні

Форми контролю знань – обговорення питань, доповідей, рефератів; презентація виконаних завдань, розв'язання вправ, тестування тощо.

Рекомендована література до теми семінару:

Законодавчі та нормативні акти: 1, 2, 3, 5, 10, 15, 16, 18, 19, 22, 49.

Основна та допоміжна література: 70, 71, 76, 79, 81, 86, 89, 104.

Інтернет-ресурси: 148, 149, 152, 163, 164, 165, 166

Обладнання заняття, ТЗН тощо: мультимедійний проектор.

Завдання студентам на самостійне опрацювання навчального матеріалу для підготовки до наступного семінарського заняття:

1. Фінансово-бюджетні наслідки сучасних змін податкового законодавства.
2. Напрями збільшення дохідної частини Державного бюджету України.

План семінарського заняття № 3

Тема № 3. Управління доходами бюджетів

Навчальний час: 4 год.

Міжпредметні зв'язки: ґрунтується на знаннях із суміжних дисциплін – Політична економія, Мікроекономіка, Макроекономіка, Гроші і кредит, Фінанси, Державний фінансовий контроль, Бюджетна система, Місцеві фінанси, Кошторисне планування у бюджетних установах, Міжнародні фінанси, Фінансова діяльність суб'єктів підприємництва, Фінансовий аналіз.

Мета семінару: поглибити, систематизувати та узагальнити теоретичні знання студентів про систему доходів бюджетів, тенденції і проблеми оподаткування в Україні.

Завданнями семінарського заняття є:

- опрацювання основного навчального матеріалу із поданої теми;
- аналіз додаткових літературних джерел стосовно питань, що виносяться на семінарське заняття;
- формування системи навичок та умінь студентів у контексті досліджуваної тематики;
- виявлення напрямів практичного застосування отриманих теоретичних знань;
- оцінювання рівня підготовки студентів в межах семінарського заняття з метою подальшого стимулювання їхньої навчальної активності.

Питання для перевірки базових знань за темою семінару:

1. Сутність управління доходами бюджету
2. Функції управління доходами бюджету
3. Бюджетне планування

План семінару:

1. Сутність та функції управління доходами бюджету.
2. Прогнозування доходів бюджету.
3. Середньострокове бюджетне планування доходів.
4. Стратегія на середньострокову перспективу
5. Методи планування показників бюджету
6. Організація бюджетного планування.
7. Порядок виконання дохідної частини державного та місцевих бюджетів.

Додаткові завдання для підготовки до семінару:

Тематика реферативних робіт:

1. Тенденції і проблеми оподаткування як основи формування доходів бюджетів України.
2. Оцінка податкового потенціалу територій України в умовах реформування системи місцевих фінансів.
3. Аналіз системи бюджетного планування в сучасних умовах.

Форми контролю знань – обговорення питань, доповідей, рефератів; презентація виконаних завдань, розв'язання вправ, тестування тощо.

Рекомендована література до теми семінару:

Законодавчі та нормативні акти: 1, 2, 3, 5, 10, 15, 16, 18, 19, 22.

Основна та допоміжна література: 70, 71, 76, 81, 86, 89, 104.

Інтернет-ресурси: 148, 149, 152, 163, 164, 165.

Обладнання заняття, ТЗН тощо: мультимедійний проектор.

Завдання студентам на самостійне опрацювання навчального матеріалу для підготовки до наступного семінарського заняття:

1. Шляхи оптимізації видатків Державного та місцевих бюджетів в Україні.
2. Аналітичне дослідження стану державного боргу України на сучасному етапі.

План семінарського заняття № 4

Тема № 4. Управління видатками бюджетів

Навчальний час: 4 год.

Міжпредметні зв'язки: ґрунтується на знаннях із суміжних дисциплін – Політична економія, Мікроекономіка, Макроекономіка, Гроші і кредит, Фінанси, Державний фінансовий контроль, Бюджетна система, Місцеві фінанси, Кошторисне планування у бюджетних установах, Міжнародні фінанси, Фінансова діяльність суб'єктів підприємництва, Фінансовий аналіз.

Мета семінару: поглибити, систематизувати та узагальнити теоретичні знання студентів про систему видатків бюджетів, основи управління видатками та технологію бюджетування в процесі управління видатками бюджету.

Завданнями семінарського заняття є:

- опрацювання основного навчального матеріалу із поданої теми;
- аналіз додаткових літературних джерел стосовно питань, що виносяться на семінарське заняття;
- формування системи навичок та умінь студентів у контексті досліджуваної тематики;
- виявлення напрямів практичного застосування отриманих теоретичних знань;
- оцінювання рівня підготовки студентів в межах семінарського заняття з метою подальшого стимулювання їхньої навчальної активності.

Питання для перевірки базових знань за темою семінару:

1. Сутність видатків бюджету
2. Управління видатками.
3. Програмно-цільовий метод

1. Сутність видатків бюджету.

План семінару:

2. Форми фінансування видатків бюджету.
3. Система управління видатками бюджету.
4. Складові системи управління видатками бюджету.
5. Методи управління видатковою частиною бюджету.
6. Програмно-цільовий метод бюджетування.
7. Технологія бюджетування в процесі управління видатками бюджету

Додаткові завдання для підготовки до семінару:

Тематика реферативних робіт:

1. Організаційні та практичні аспекти виконання видаткової частини бюджету.
2. Звітність та контроль при виконанні видаткової частини бюджету як основа для прийняття управлінських рішень.
3. Аналіз та шляхи підвищення якості оцінювання виконання бюджетних програм.

Форми контролю знань – обговорення питань, доповідей, рефератів; презентація виконаних завдань, розв'язання вправ, тестування тощо.

Рекомендована література до теми семінару:

Законодавчі та нормативні акти: 1, 2, 3, 5, 10, 15, 16, 18, 19, 22.

Основна та допоміжна література: 70, 71, 76, 81, 86, 89, 104.

Інтернет-ресурси: 148, 149, 152, 163, 164, 165.

Обладнання заняття, ТЗН тощо: мультимедійний проектор.

Завдання студентам на самостійне опрацювання навчального матеріалу для підготовки до наступного семінарського заняття:

1. Новітні можливості інституту місцевих запозичень в умовах євроінтеграції.
2. Економічні наслідки кредитного фінансування дефіциту державного бюджету.

План семінарського заняття № 5

Тема № 5. Державні та місцеві запозичення і управління боргом.

Навчальний час: 4 год.

Міжпредметні зв'язки: ґрунтується на знаннях із суміжних дисциплін – Політична економія, Мікроекономіка, Макроекономіка, Гроші і кредит, Фінанси, Державний фінансовий контроль, Бюджетна система, Місцеві фінанси, Кошторисне планування у бюджетних установах, Міжнародні фінанси, Фінансова діяльність суб'єктів підприємництва, Фінансовий аналіз.

Мета семінару: поглибити, систематизувати та узагальнити теоретичні знання студентів про сутність та форм державних і місцевих запозичень, освоєння знань про державний та місцевий борг та принципи управління ним.

Завданнями семінарського заняття є:

- опрацювання основного навчального матеріалу із поданої теми;
- аналіз додаткових літературних джерел стосовно питань, що виносяться на семінарське заняття;
- формування системи навичок та умінь студентів у контексті досліджуваної тематики;
- виявлення напрямів практичного застосування отриманих теоретичних знань;
- оцінювання рівня підготовки студентів в межах семінарського заняття з метою подальшого стимулювання їхньої навчальної активності.

Питання для перевірки базових знань за темою семінару:

1. Сутність державних запозичень
2. Сутність місцевих запозичень
3. Складові державного боргу

План семінару:

1. Нормативно-правова характеристика державних та місцевих фінансів.
2. Характеристика державного боргу: сутність, складові, класифікація.
3. Характеристика місцевого боргу.
4. Моделі інституційного забезпечення управління державним боргом.
5. Поняття, форми, функції, цілі та завдання місцевих запозичень.
6. Сфери та напрямки фінансування за рахунок місцевих запозичень.

Додаткові завдання для підготовки до семінару:

Тематика реферативних робіт:

1. Еволюція та етапи становлення і розвитку інституту місцевих запозичень в Україні.
2. Тенденції та проблеми розвитку місцевих запозичень в Україні.
3. Зарубіжний досвід здійснення місцевих запозичень і надання місцевих гарантій.

Форми контролю знань – обговорення питань, доповідей, рефератів; презентація виконаних завдань, розв'язання вправ, тестування тощо.

Рекомендована література до теми семінару:

Законодавчі та нормативні акти: 1, 2, 3, 5, 10, 15, 16, 18, 19, 22.

Основна та допоміжна література: 70, 71, 76, 81, 86, 89, 104.

Інтернет-ресурси: 148, 149, 152, 163, 164, 165.

Обладнання заняття, ТЗН тощо: мультимедійний проектор.

Завдання студентам на самостійне опрацювання навчального матеріалу для підготовки до наступного семінарського заняття:

1. Функціонування цільових позабюджетних фондів в умовах реформування системи державного соціального страхування.
2. Цільові бюджетні фонди: оцінка їхньої дієвості та рівня фінансової забезпеченості.

План семінарського заняття № 6

Тема № 6. Управління фінансами бюджетних і позабюджетних цільових фондів.

Навчальний час: 4 год.

Міжпредметні зв'язки: ґрунтується на знаннях із суміжних дисциплін – Політична економія, Мікроекономіка, Макроекономіка, Гроші і кредит, Фінанси, Державний фінансовий контроль, Бюджетна система, Місцеві фінанси, Кошторисне планування у бюджетних установах, Міжнародні фінанси, Фінансова діяльність суб'єктів підприємництва, Фінансовий аналіз.

Мета семінару: поглибити, систематизувати та узагальнити теоретичні знання студентів про сутність бюджетних та позабюджетних фондів, а також особливостей управління фінансами цих фондів.

Завданнями семінарського заняття є:

- опрацювання основного навчального матеріалу із поданої теми;
- аналіз додаткових літературних джерел стосовно питань, що виносяться на семінарське заняття;
- формування системи навичок та умінь студентів у контексті досліджуваної тематики;
- виявлення напрямів практичного застосування отриманих теоретичних знань;
- оцінювання рівня підготовки студентів в межах семінарського заняття з метою подальшого стимулювання їхньої навчальної активності.

Питання для перевірки базових знань за темою семінару:

1. Державні цільові фонди.
2. Позабюджетні фонди.
3. Резервні фонди органів місцевого самоврядування

План семінару:

1. Управління фінансами державних цільових фондів.
2. Роль, призначення, порядок формування місцевих цільових фондів.
3. Напрями використання коштів місцевих цільових фондів.
4. Особливості формування та використання коштів резервних фондів органів місцевого самоврядування.
5. Державний фонд регіонального розвитку.

Додаткові завдання для підготовки до семінару:

Тематика реферативних робіт:

1. Історичні аспекти розвитку пенсійної системи, передумови та мета створення пенсійного фонду.
2. Основні завдання та нормативно-правові засади діяльності Пенсійного фонду України.
3. Зарубіжний досвід у формуванні місцевих цільових фондів.

Форми контролю знань – обговорення питань, доповідей, рефератів; презентація виконаних завдань, розв'язання вправ, тестування тощо.

Рекомендована література до теми семінару:

Законодавчі та нормативні акти: 1, 2, 3, 5, 10, 15, 16, 18, 19, 22.

Основна та допоміжна література: 70, 71, 76, 81, 86, 89, 104.

Інтернет-ресурси: 148, 149, 152, 163, 164, 165.

Обладнання заняття, ТЗН тощо: мультимедійний проектор.

Завдання студентам на самостійне опрацювання навчального матеріалу для підготовки до наступного семінарського заняття:

1. Способи підвищення рентабельності підприємств державної власності.
2. Оцінка виробничо-господарської ефективності комунальних підприємств у сфері житлово-комунального господарства.
3. Способи підвищення економічної ефективності процесів приватизації об'єктів державної та комунальної власності.

План семінарського заняття № 7

Тема № 7. Управління фінансами державних і комунальних підприємств

Навчальний час: 4 год.

Міжпредметні зв'язки: ґрунтується на знаннях із суміжних дисциплін – Політична економія, Мікроекономіка, Макроекономіка, Гроші і кредит, Фінанси, Державний фінансовий контроль, Бюджетна система, Місцеві фінанси, Кошторисне планування у бюджетних установах, Міжнародні фінанси, Фінансова діяльність суб'єктів підприємництва, Фінансовий аналіз.

Мета семінару: поглибити, систематизувати та узагальнити теоретичні знання студентів про особливості організації фінансів державних та комунальних підприємств.

Завданнями семінарського заняття є:

- опрацювання основного навчального матеріалу із поданої теми;
- аналіз додаткових літературних джерел стосовно питань, що виносяться на семінарське заняття;
- формування системи навичок та умінь студентів у контексті досліджуваної тематики;
- виявлення напрямів практичного застосування отриманих теоретичних знань;
- оцінювання рівня підготовки студентів в межах семінарського заняття з метою подальшого стимулювання їхньої навчальної активності.

Питання для перевірки базових знань за темою семінару:

1. Фінанси державних підприємств.
2. Фінанси підприємств комунальної власності.
3. Місцеве господарство.

План семінару:

1. Особливості організації фінансів державних підприємств.
2. Поняття комунальної власності та особливості її формування в Україні.
3. Місцеве господарство і його роль у формуванні місцевих бюджетів.
4. Особливості організації фінансів підприємств комунальної власності.
5. Основні напрями реформування комунального сектору в Україні.

Додаткові завдання для підготовки до семінару:

Тематика реферативних робіт:

1. Особливості функціонування фінансів комунальних підприємств в Україні.
2. Фінанси муніципальних підприємств та муніципальні платежі у зарубіжних країнах.
3. Реформування житлово-комунального господарства в Україні.

Форми контролю знань – обговорення питань, доповідей, рефератів; презентація виконаних завдань, розв'язання вправ, тестування тощо.

Рекомендована література до теми семінару:

Законодавчі та нормативні акти: 1, 2, 3, 5, 10, 15, 16, 18, 19, 22.

Основна та допоміжна література: 70, 71, 76, 81, 86, 89, 104.

Інтернет-ресурси: 148, 149, 152, 163, 164, 165.

Обладнання заняття, ТЗН тощо: мультимедійний проектор.

Завдання студентам на самостійне опрацювання навчального матеріалу для підготовки до наступного семінарського заняття:

1. Зарубіжний досвід регулювання фінансових відносин на центральному та місцевому рівнях.
2. Еволюція та сучасні риси управління державними фінансами у країнах з розвинутою ринковою економікою.

План семінарського заняття № 8

Тема № 8. Зарубіжний досвід управління фінансами державного та місцевого рівнів

Навчальний час: 4 год.

Міжпредметні зв'язки: ґрунтується на знаннях із суміжних дисциплін – Політична економія, Мікроекономіка, Макроекономіка, Гроші і кредит, Фінанси, Державний фінансовий контроль, Бюджетна система, Місцеві фінанси, Кошторисне планування у бюджетних установах, Міжнародні фінанси, Фінансова діяльність суб'єктів підприємництва, Фінансовий аналіз.

Мета семінару: поглибити, систематизувати та узагальнити теоретичні знання студентів про особливості зарубіжного досвіду функціонування системи управління фінансами.

Завданнями семінарського заняття є:

- опрацювання основного навчального матеріалу із поданої теми;
- аналіз додаткових літературних джерел стосовно питань, що виносяться на семінарське заняття;
- формування системи навичок та умінь студентів у контексті досліджуваної тематики;
- виявлення напрямів практичного застосування отриманих теоретичних знань;
- оцінювання рівня підготовки студентів в межах семінарського заняття з метою подальшого стимулювання їхньої навчальної активності.

Питання для перевірки базових знань за темою семінару:

1. Бюджетний федералізм в зарубіжних країнах.
2. Касове виконання місцевих бюджетів в зарубіжних країнах.
3. Бюджетні трансферти в зарубіжних країнах.

План семінару:

1. Міжнародні стандарти організації управління місцевими фінансами.
2. Форми і методи фінансового забезпечення місцевого самоврядування в зарубіжних країнах.
3. Бюджетний федералізм як принцип побудови фінансів місцевого самоврядування
4. Світовий досвід касового виконання місцевих бюджетів.
5. Світовий досвід надання бюджетних трансфертів місцевим органам влади.

Додаткові завдання для підготовки до семінару:

Тематика реферативних робіт:

1. Європейська хартія місцевого самоврядування про основні принципи організації місцевих фінансів.
2. Види, принципи та інструменти взаємодії Державного та місцевих бюджетів у зарубіжних країнах.
3. Можливість застосування світового досвіду організації місцевих фінансів в Україні в сучасних умовах.

Форми контролю знань – обговорення питань, доповідей, рефератів; презентація виконаних завдань, розв'язання вправ, тестування тощо.

Рекомендована література до теми семінару:

Законодавчі та нормативні акти: 1, 2, 3, 4, 5, 16, 18, 19.

Основна та допоміжна література: 70, 71, 76, 81, 86, 89, 104.

Інтернет-ресурси: 148, 149, 152, 163, 164, 165.

Обладнання заняття, ТЗН тощо: мультимедійний проектор.

Укладач:

**Татарин Н.Б., доцент кафедри фінансового менеджменту,
к.е.н., доц.**

РОЗДІЛ 4. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ

№ з/п	Види робіт. Критерії оцінювання знань студентів	Бали рейтингу	Максимальна кількість балів
Бали поточної успішності за участь у семінарських заняттях			
Критерії оцінювання		5 балів	
Бали поточної успішності за участь у семінарських заняттях (від 0 до 5 балів)			
	<ul style="list-style-type: none"> • розгорнутий, вичерпний виклад змісту питання; • повний перелік необхідних для розкриття змісту питання категорій та законів; • правильне розкриття змісту категорії та законів, механізму їх взаємозв'язку і взаємодії; • здатність здійснювати порівняльний аналіз різних теорій, концепцій, підходів та самостійно робити логічні висновки і узагальнення, знання історії створення таких теорій та еволюції поглядів їх представників; • уміння користуватись методами наукового аналізу економічних явищ, процесів і характеризувати їх риси та форми виявлення; • демонстрація здатності висловлення та аргументування власного ставлення до альтернативних поглядів на дане питання; • використання актуальних фактичних та статистичних даних, матеріалів останніх подій в економічній та фінансовій сфері в країні та за її межами; • знання необхідних законів і нормативних матеріалів України, міжнародних та міждержавних угод, обов'язкове посилання на них під час розкриття питань; • активна участь в обговоренні дискусійних і проблемних питань теми семінару. 	5	
	<ul style="list-style-type: none"> • порівняно з відповіддю на найвищий бал не зроблено розкриття хоча б одного-двох пунктів, указаних вище (якщо вони потрібні для вичерпного розкриття питання); • при розкритті змісту питання в цілому правильно за зазначеними вимогами все ж таки студентом допущені помилки під час використання цифрового матеріалу, посилання на конкретні історичні періоди та факти, неточності у формулюванні термінів і категорій, проте з допомогою викладача він швидко орієнтується і знаходить правильні відповіді; • студент не бере участі в обговоренні проблемних питань семінару. 	4	
	<ul style="list-style-type: none"> • порівняно з відповіддю на найвищий бал не зроблено розкриття трьох чи більше пунктів, указаних вище (якщо вони потрібні для вичерпного розкриття питання); <p>одночасно мають місце два чи більше типів недоліків, які окремо характеризують критерії оцінки "задовільно";</p>	3	
	<ul style="list-style-type: none"> • у відповіді відсутні належні докази і аргументи, зроблені висновки не відповідають загальноприйнятим, хибні; • характер відповіді дає підставу стверджувати, що студент неправильно зрозумів суть питання чи не знає правильної відповіді; • допущені грубі помилки і студент не може їх виправити. 	1-2	

<ul style="list-style-type: none"> • студент відсутній на занятті; • студент не приймав участь в обговоренні питань семінару. 	0
<ul style="list-style-type: none"> • відпрацьоване семінарське заняття через пропуск з поважних причин у повному обсязі 	3
<ul style="list-style-type: none"> • відпрацьоване семінарське заняття через пропуск з поважних причин у повному обсязі з неточностями у відповідях 	2
<ul style="list-style-type: none"> • відпрацьоване семінарське заняття через пропуск з поважних причин у неповному обсязі з неточностями у відповідях 	1
<ul style="list-style-type: none"> • відпрацьоване семінарське заняття через пропуск без поважних причин у повному обсязі 	2
<ul style="list-style-type: none"> • відпрацьоване семінарське заняття через пропуск без поважних причин у неповному обсязі з неточностями у відповідях 	1
<ul style="list-style-type: none"> • пропущене семінарське заняття невідпрацьоване 	0

4.1. МЕТОДИ ОЦІНЮВАННЯ ЗНАТЬ СТУДЕНТІВ

Основним нормативним документом, що визначає оцінювання сформованих компетентностей у студентів є Положення «Про контроль та оцінювання навчальних досягнень студентів Львівського національного університету імені Івана Франка» від 01.03.2013р. із змінами, затвердженими наказом ректора від 01.07.2015р. № О-96. Оцінювання здійснюється за 100-бальною системою (за шкалою ECTS та національною шкалою).

Відповідно до Положення система оцінювання сформованих компетентностей у студентів враховує такі види занять як лекційні, семінарські/практичні заняття, виконання самостійної роботи і індивідуальної роботи (ІР), а також модульної контрольної роботи.

- поточний контроль знань та компетентностей роботи студентів включає суму оцінок за семінари/практичні заняття, самостійну та індивідуальну роботу (максимальна кількість балів – 50).
- підсумковий контроль знань та компетентностей студентів включає модульну контрольну роботу (максимальна кількість балів– 50).

Підсумкова максимальна кількість – 100 балів.

9.1. Таблиця оцінювання знань та компетенцій студентів

Поточний контроль				Іспит, бали	РАЗОМ, бали
Семінари/практичні, бали	Самостійна робота, бали	Індивідуальна робота, бали	РАЗОМ бали		
Теми №1-8 8*5 балів					
40	5	5	50	50	100

Політика щодо дедлайнів та перескладання: роботи, які здаються із порушенням термінів без поважних причин, оцінюються на нижчу оцінку – 20% від визначених балів за даний вид роботи. Студенти виконують декілька видів письмових робіт (есе, індивідуальну роботу). Перескладання модулів відбувається із дозволу лектора за наявності поважних причин (наприклад, довідка про стан здоров'я).

Політика щодо академічної доброчесності: списування під час контрольних робіт та екзаменів заборонені (в т.ч. із використанням мобільних девайсів). Реферати повинні мати коректні текстові посилання на використану літературу. Виявлення ознак академічної недоброчесності в письмовій роботі студента є підставою для її незарахування викладачем, незалежно від масштабів плагіату чи обману.

Політика щодо відвідування: Відвідування занять (лекцій, практичних, семінарських занять курсу) є обов'язковим. За об'єктивних причин (наприклад, хвороба, міжнародне стажування, індивідуальний графік, карантин) навчання може відбуватись в онлайн формі. Студенти зобов'язані дотримуватися усіх строків визначених для виконання усіх видів письмових робіт, передбачених курсом.

Уся література, яка викладачем надається виключно в освітніх цілях є без права її передачі третім особам. Студенти заохочуються до використання також й іншої

літератури та джерел, яких немає серед рекомендованих.

Шкала оцінювання успішності студентів за результатами підсумкового контролю

Оцінка за шкалою ECTS	Оцінка в балах	Оцінка за національною шкалою	
		Екзамен	
A	90 – 100	5	відмінно
B	81 – 89	4	дуже добре
C	71 – 80		добре
D	61 – 70	3	задовільно
E	51 – 60		достатньо
FX	21 – 50	2	незадовільно
F	0 – 20	2	незадовільно (без права перездачі)

РОЗДІЛ 5. СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

Основна література

1. Бюджетний кодекс України від 08.07.2010 р. № 2456-VI [Електронний ресурс] // Офіційний сайт Верховної Ради України – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/2456-17>.
2. Податковий кодекс України від 03 лютого 2013 р. № 2755-17. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>.
3. Про бюджетну класифікацію : наказ Міністерства фінансів України від 14.01.2011 р. № 11 (із змінами і доп.) [Електронний ресурс] // Офіційний сайт Міністерства фінансів України – Режим доступу: <http://www.minfin.gov.ua>.
4. Про внесення змін до Бюджетного кодексу України щодо реформи міжбюджетних відносин : Закон України від 28 грудня 2014 року № 79-VIII. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/79-19>.
5. Про Державний бюджет України на 2020 рік : Закон України від 14.11.2019 № 294-IX [Електронний ресурс] // Офіційний сайт Верховної Ради України – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/294-20>.
6. Про добровільне об'єднання територіальних громад : Закон України від 5 лютого 2015 р. № 157-VIII. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/157-19>.
7. Про засади державної регіональної політики від 5 лютого 2015 № 156-VIII. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/156-19>.
8. Про затвердження складових програмної класифікації видатків та кредитування місцевих бюджетів : наказ Міністерства фінансів України від 20 вересня 2017 року № 793 [Електронний ресурс]. // Офіційний сайт Верховної Ради України – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua>.
9. Про здійснення державних закупівель : Закон України від 10 квітня 2014 р. № 1197-VII. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1197-18>.
10. Про співробітництво територіальних громад : Закон України від 17 червня 2014 р. № 1508-VII. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1508-18>.
11. Про схвалення Концепції реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні: Розпорядження Кабінету Міністрів від 1квітня 2014 р. № 333-р. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/333-2014-%D1%80>.
12. Про схвалення Концепції створення інтегрованої інформаційно-аналітичної системи «Прозорий бюджет» : розпорядження Кабінету Міністрів України від 11.02.2016 р. № 92-р [Електронний ресурс] // Офіційний сайт Верховної Ради України – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/92-2016-%D1%80>.
13. Васильєва Н. В., Гринчук Н. М., Дерун Т. М., Куйбіда В. С., Ткачук А.Ф. Місцевий бюджет і фінансове забезпечення об'єднаної територіальної громади. Практичний посібник / [Н. В. Васильєва, Н. М. Гринчук, Т. М. Дерун, В. С. Куйбіда, А. Ф. Ткачук] – Київ : – 2017. – 117 с. URL : <http://www.slg-coe.org.ua/wp-content/uploads/2018/04/Місцевий-бюджет-ОТГ.pdf>
Дерун Т. М. Практичний посібник з питань формування спроможних

- територіальних громад / Т. М. Дерун. – Київ : АМУ, 2015. – 40 с. URL : <https://www.auc.org.ua/sites/default/files/library/posibnyk.tergrweb.pdf>
14. Децентралізація. Місцеві бюджети об'єднаних територіальних громад : фін.-аналіт. матеріали / Каб. Міністрів України, М-во регіон. розвитку, буд-ва та ЖКГ України ; підгот. Я. М. Казюк ; консультац. підтримка Я. Джийкіч. – [Київ : б. в.], 2016. – 190 с.
Муніципальні фінанси: навч. посіб. / За ред. д.е.н., проф. О.П. Кириленко. – Тернопіль: Астон, 2015. – 360 с. URL : <http://dspace.tneu.edu.ua/bitstream/316497/12250/1/Муніципальні%20фінанси%20%282015%29.pdf>
 15. Наталенко Н. В. Фінанси та бюджет об'єднаної громади (навчальний модуль) / Н. В. Наталенко. – Київ : ІКЦ «Легальний статус», 2016. – 72 с.
 16. Ніколаєва О. М. Місцеві фінанси: навч. посіб. / О. М. Ніколаєва. – К.: ЦУЛ, 2013. – 354 с.
 17. Осадчук С. В. Бюджетна децентралізація: стан і перспективи / С. В. Осадчук [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.kbuapa.kharkov.ua/e-book/tpdu/2008-3/doc/3/15.pdf>.
 18. Прогнозування розвитку територій. Бюджетне прогнозування: навч. посіб. / В. В. Мамонова [та ін.]; за заг. наук. ред. М. М. Білінської. – Київ: НАДУ, 2014. – 200 с.
 19. Прогнозування та управління соціально-економічними процесами в регіоні: монографія / за наук. ред. В. С. Загорського. – Львів : ЛРІДУ НАДУ, 2016. – 238 с.
 20. Ткачук А. Про бюджет і не тільки. Спеціально для об'єднаних територіальних громад / А. Ткачук, Н. Наталенко. – Київ : ІКЦ «Легальний статус», 2016. – 76 с.
 21. Фінанси об'єднаних територіальних громад / Стасишин А.В., Татарин Н.Б. та ін.; за заг. ред. Н.С. Ситник. – Львів: Видавництво “Апріорі”, 2019. – 533 с.

Додаткова література

1. Алексєєв І. В. Бюджетна система: навч. посіб. / І. В. Алексєєв. – К. : Ліра-К, 2010. – 376 с.
2. Буряк П.Ю., Смолінська С.Д., Татарин Н.Б. Фінанси: Підручник. – К.: «Хай – Тек Прес», 2010. – 329с.
3. Василик О.Д. Теорія фінансів. – К.: Центр видавничої літератури, 2005.
4. Говорушко Т. А. Бюджетна система: навч. посіб. / Т. А. Говорушко. – К. : Ліра-К, 2014. – 296 с.
5. Кириленко О.П. Муніципальні фінанси: [навчальний посібник]. / За ред. д.е.н., проф. О.П. Кириленко. – Тернопіль: Астон. – 2015. – 36-45 с.
6. Клівіденко Л. М. Проблеми формування дохідної частини місцевих бюджетів і шляхи їх вирішення / Л. М. Клівіденко, Л. В. Якимчук // Актуальні проблеми розвитку економіки регіону. – 2016. – № 7.
7. Нескородєва І. І. Бюджетна система в структурно-логічних схемах / І. І. Нескородєва. – К. : Ліра-К, 2012. – 176 с.
8. Рева Т.М. Місцеві фінанси: [навчальний посібник] / Т.М. Рева, К.Ф. Ковальчук, Н.В. Кучкова. – К.: ЦУЛ. – 2014.
9. Сунцова, О. О. Місцеві фінанси / О. О. Сунцова. – К.: ЦУЛ. – 2011.
10. Татарин Н.Б. Бюджетно-податкова політика: основні напрями удосконалення та забезпечення стабільності здійснення в Україні / Татарин Н.Б. // «Вісник

- Одеського національного університету. Серія «Економіка», 2016. – Т. 21. Вип. 2. – С. 174-178.
11. Татарин Н.Б., Войтович В.В. Місцеві бюджети як фінансова база місцевого самоврядування / Татарин Н.Б., Войтович В.В. // Наукове періодичне видання «Науковий вісник Ужгородського національного університету». Серія «Міжнародні економічні відносини та світове господарство», 2017. – Випуск 11. – С. 159-163.
 12. Татарин Н.Б., Голік В.І. Місцеві бюджети як основа самостійності місцевого самоврядування / Татарин Н.Б., Голік В.І. // Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія: «Економіка і менеджмент». Збірник наукових праць, 2017. Випуск 23. – Частина 2. – С. 72-76.
 13. Татарин Н.Б., Муляр В.І. Проблеми формування та використання коштів місцевих бюджетів / Татарин Н.Б., Муляр В.І. // Електронне наукове фахове видання «СХІДНА ЄВРОПА: ЕКОНОМІКА, БІЗНЕС ТА УПРАВЛІННЯ». – Випуск 2 (07) 2017. – С. 111-115. – Електронний ресурс. – Режим доступу: <http://easterneurope-ebm.in.ua/index.php/7-2017-ukr>
 14. Татарин Н.Б., Джуган Л.Б. Місцеві бюджети в контексті фінансової децентралізації / Татарин Н.Б., Джуган Л.Б. // Економіка. Фінанси. Право. Щомісячний інформаційно-аналітичний журнал. – № 1/3'2018. – С. 25-29.
 15. Татарин Н.Б., Михалюк О.В. Бюджетна децентралізація як шлях до зміцнення фінансової самостійності місцевого самоврядування / Татарин Н.Б., Михалюк О.В. // «БІЗНЕС-НАВІГАТОР». – Випуск 2 (45)/2018. – С. 117-120.
 16. Татарин Н.Б., Пупко І.В. Формування місцевих бюджетів в умовах фінансової децентралізації / Татарин Н.Б., Пупко І.В. // Науковий журнал «Причорноморські економічні студії». – Випуск. – 29/ 2018. / – С. 85-90.
 17. Татарин Н.Б., Снітко С.О. Формування об'єднаних територіальних громад як ключовий фактор децентралізації фінансових ресурсів / Татарин Н.Б., Снітко С.О. // «Економіка та суспільство». – Випуск №16. – 2018. – С. 822-826. http://economyandsociety.in.ua/journal/16_ukr/125.pdf
 18. Татарин Н.Б., Негода І.І. Бюджетування в Україні: становлення та перспективи розвитку [Електронний ресурс] / Н.Б. Татарин, І.І. Негода // Інфраструктура ринку. – 2018. – №24. – Режим доступу до ресурсу: [http:// www.market-infr.od.ua/uk/24-2018](http://www.market-infr.od.ua/uk/24-2018)
 19. Чала Н. Д. Бюджетна система: навч. посіб. / Н. Д. Чала, Л. В. Лазоренко. – К. : Знання, 2010. – 223 с.
 20. Федосов В. М. Бюджетна система: підручник / В. М. Федосов. – К. : Ліра-К, 2012. – 871 с.
 21. Федосов В.М. Теорія фінансів / За ред. В.М. Федосова, С.І.Юрія. – К. : Центр учбової літератури, 2010. – 576 с.
 22. Шевчук Н.Ю. Структура видатків місцевих бюджетів України та особливості їх побудови / Н. Ю. Шевчук // Актуальні проблеми економіки. – 2015. – № 5.

Періодичні видання

1. Актуальні проблеми економіки
2. Баланс-Бюджет
3. Бюджетна бухгалтерія
4. Економіка України

5. Економіка, фінанси, право
6. Економіст
7. Казна України
8. Регіональна економіка
9. Світ фінансів
10. Сталий розвиток економіки
11. Фінанси України

РЕСУРСИ МЕРЕЖІ ІНТЕРНЕТ

Ресурси мережі Інтернет	Ресурси мережі з навчальної дисципліни
<p>Офіційний сайт Верховної ради України – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://rada.gov.ua/.</p> <p>Офіційний сайт Міністерства фінансів України – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://mof.gov.ua/uk</p> <p>Офіційний сайт Міністерства розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.me.gov.ua</p> <p>Офіційний сайт Національного банку України – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://bank.gov.ua</p> <p>Офіційний сайт Асоціації українських банків – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://aub.org.ua</p> <p>Офіційний сайт Державної аудиторської служби України – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.dkrs.gov.ua/kru/uk/index</p> <p>Офіційний сайт Державної фіскальної служби України – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://sfs.gov.ua</p> <p>Офіційний сайт Державної казначейської служби України – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.treasury.gov.ua</p> <p>Офіційний сайт Держкомстату України – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.ukrstat.gov.ua/</p> <p>Національна комісія з регулювання ринків фінансових послуг – https://www.nfp.gov.ua</p> <p>Національної Комісії з цінних паперів та фондового ринку – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://www.nssmc.gov.ua</p> <p>Сайт «Децентралізація влади» – [Електронний ресурс]: – Режим доступу: decentralization.gov.ua/</p> <p>Сайт Інституту бюджету та соціально-економічних досліджень [Електронний ресурс]: – Режим доступу: www.ibser.org.ua</p> <p>Сайт газети «Голос України». [Електронний ресурс] - режим доступу: http://www.golos.com.ua/article/255545</p> <p>Електронна версія газети «Цінні папери України» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.finmarket.info/securities_paper/</p> <p>Офіційні сайти обласних державних адміністрацій</p>	<p>Програма навчальної дисципліни</p> <p>Робоча програма навчальної дисципліни</p> <p>Завдання та методичні рекомендації до проведення семінарських занять,</p> <p>Завдання та методичні рекомендації до виконання самостійної роботи (СРС)</p> <p>Завдання та методичні рекомендації до ІРС</p>

